
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

האחר שאיננו אני: התמודדות עם עמדות קיצוניות וגזעניות בכיתה -
34006

תאריך עדכון אחרון 26-10-2024

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי הוראה - תעודת הוראה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר אדר כהן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: adar.cohen1@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: לפי תיאום מראש

מורי הקורס:
ד"ר אדר כהן

תאור כללי של הקורס:

מחקרים וסקרים מלמדים כי בשנים האחרונות התרחבה התופעה של בני נוער מכל המגזרים המשמיעים אמירות גזעניות ונוקטים בעמדות קיצוניות. על מנת ללמוד כיצד להתמודד עם התופעה נכיר בקורס זה ספרות תיאורטית המסבירה את היווצרותה, נחשף למגוון של גישות ותכניות חינוכיות הקיימות בנושא בישראל, ונדון בדילמות פדגוגיות וחינוכיות של מורים הנתקלים באתגר זה בכיתה.

מטרות הקורס:

לספק כלים חינוכיים להתמודדות עם תופעות של קיצוניות וגזענות בכיתה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להסביר תופעות של אמירות קיצוניות באמצעות תיאוריות בתחום.
2. לנתח מקרים ותגובות של אנשי חינוך מול אמירות גזעניות.
3. לגבש ולנמק את תפיסת עולמם החינוכית בנושא.

דרישות נוכחות (%) :
100%

- שיטת ההוראה בקורס: 1. הרצאות פרונטליות מלוות בדיון כתתי.
2. עבודה סדנאית.
3. סימולציה חינוכית

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. תיאור התופעה והכרת תיאוריות המסבירות אותה.
2. גישות שונות להתמודדות עם התופעה.
3. התמודדות מערכתית - הכרת מסמכים והנחיות רלוונטיים.
4. התמודדות בבית הספר ובכיתה - ניתוח דוגמאות ומקרים.

חומר חובה לקריאה:

מסמכים רשמיים:

מבקר המדינה (2016). חינוך לחיים משותפים ולמניעת גזענות - דוח ביקורת מיוחד. ירושלים: משרד מבקר המדינה (גרסא מקוונת - עברית וערבית)
מבקר המדינה (2021) חינוך לחיים משותפים ולמניעת גזענות - ביקורת מעקב. ירושלים: משרד

מבקר המדינה. דוח שנתי 71ג (גרסא מקוונת)
 משרד החינוך (2014). "האחר הוא אני" - מהלך חינוכי לקידום חברת מופת", חוזר מנכ"ל
 תשע"ד/6(א), סעיף 9.4-12
 משרד החינוך (2022) חיים בשותפות: המלצות ועדת ההיגוי. אתר משרד החינוך
 משרד החינוך (2022). "חיים בשותפות", חוזר מנכ"ל, הוראות קבע 376. אתר משרד החינוך
 סלומון, גבי ועיסאוי, מחמד (2009). דו"ח הוועדה הציבורית לגיבוש המדיניות הממלכתית בנושא חינוך
 לחיים משותפים בין יהודים לבין ערבים בישראל.
 ריבלין, ראובן (2017). "נאום השבטים - תקווה ישראלית משותפת: חזון או חלום?" נאום בכנס
 הרצליה ביום, 14.6.16. בטאון מכון מופ"ת, 60, עמ' 3-7.
 פרסומים ומחקרים:
 אלוני, נמרוד (2016). "אדם מחונך עוצר בזמן: על טיפוח עמידות בפני גזענות, פשעי שנאה והיגרפות
 ב"נחשול" - נייר עמדה". מחשבה רב-תחומית בחינוך ההומניסטי, 11, עמ' 95-113. (גרסא מקוונת)
 בר-טל, דניאל (2007). לחיות עם הסכסוך - ניתוח פסיכולוגי-חברתי של החברה היהודית בישראל.
 ירושלים: כרמל. 'הקדמה' - עמ' 13-23.
 גינדי, שחר ורון-ארליך, רקפת (2024). "להט"בופיה וגזענות בכיתה: התמודדות מורים בחינוך העל
 יסודי בזיקה להגדרת דתיותם". סוגיות חברתיות בישראל, 33(1), עמ' 107-134.
 הלפרין, עירן (2024). אזהרת שוליים - איך נתנו לשנאה ולקיצונים לפרק אותנו (ואיך נבנה חזרה).
 הוצ' כנרת זמורה ביתן
 הרפז, יורם (2019). "גזענות, זהות וחינוך". בתוך: פרט אחד קטן: מטרת החינוך - מאמרים מועד ב',
 תל אביב: ספרית פועלים. עמ' 309-321.
 וקסלר, מרסלו (2015). "הכיתה כמיקרוקוסמוס: התמודדות עם התנהגויות ואמירות גזעניות בתוך
 הכיתה". בתוך: ריבלין, נועה (עורכת). שיעור לחיים - חינוך נגד גזענות מהגן עד התיכון. תל אביב:
 האגודה לזכויות האזרח. עמ' 23-31.
 זלמנסון-לוי (2015) "חינוך נגד גזענות בהכשרת מורים ומורות". נייר עמדה, האגודה לזכויות האזרח
 בישראל
 חסאן, שרף (2015). "חינוך נגד גזענות - מבוא". בתוך: ריבלין, נועה (עורכת). שיעור לחיים - חינוך
 נגד גזענות מהגן עד התיכון. תל אביב: האגודה לזכויות האזרח. עמ' 9-16.
 ירון, עידן והרפז, יורם (2015) "עדתיות, לאומיות וגזענות", בתוך: תמונות מחיי בית הספר, תל-אביב:
 הוצאת ספרית פועלים ומכון מופ"ת. עמ' 145-162.
 כהן, אדר (2023). "דיסוננס ככלי חינוכי להתמודדות עם עמדות גזעניות". בתוך: מ' מסרק איצק
 (עורכת) שיעור לחיים: חינוך נגד גזענות מבעד לעדשה רחבה. תל אביב: האגודה לזכויות האזרח. עמ'
 91-102.
 מולא, שולה (2018) "אני רגילה לגמרי: יהודיות, ישראליות ולבנות כעוגנים זהותיים בתהליך
 התמודדותם של צעירים אתיופיים עם גזענות בישראל" גילוי דעת 14, עמ' 13-42.
 מרכז אקורד (2024). מדד השותפות בקרב בני הנוער בישראל. חלק א'. חלק ב'.
 פלד-אלחנן, נורית (2012) "הם אומרים שהצבע שלנו עצוב -דוגמאות אחדות לשיח גזעני בבתי ספר
 ובספרי לימוד" במעגלי החינוך, 3, עמ' 36-57.
 ריאד חשיבון, עביר (2023). "אקו-פמיניזם: האפשרות לחינוך נגד כל האפליות". בתוך: מ' מסרק
 איצק (עורכת) שיעור לחיים: חינוך נגד גזענות מבעד לעדשה רחבה. תל אביב: האגודה לזכויות
 האזרח. עמ' 153-166.
 שנהב, יהודה (2015) "מהי גזענות". בתוך: ריבלין, נועה (עורכת). שיעור לחיים - חינוך נגד גזענות
 מהגן עד התיכון. תל אביב: האגודה לזכויות האזרח. עמ' 19-22.
 שפירא, נועה (2023). "טיפוח אמפתיה בין קבוצות והתמודדות עם גזענות באמצעות מדיה, ספרים
 וסיפורים". בתוך: עוד שיעור לחיים: חינוך נגד גזענות. תל אביב: האגודה לזכויות האזרח

Erlich-Ron, R. & Gindi, S. (2023). "Teachers strategies for handling racism".

In: Teaching controversial political issues in the age of social media: Research from Israel. Routledge. pp. 32-36.

Reisman, A., Enumah, L., & Jay, L. (2020). Interpretive frames for responding to racially stressful moments in history discussions. *Theory & Research in Social Education*, 48(3), 321-345.

Shoshana, A. (2017). Ethnographies of "A Lesson in Racism": class, ethnicity, and the supremacy of the psychological discourse. *Anthropology & Education Quarterly*, 48(1), 61-76.

Tatum, B. (1992). Talking about race, learning about racism: The application of racial identity development theory in the classroom. *Harvard educational review*, 62(1), 1-25.

Washington, E. Y., & Humphries, E. K. (2011). A Social Studies Teacher's Sense Making of Controversial Issues Discussions of Race in a Predominantly White, Rural High School Classroom. *Theory & Research in Social Education* 39(1), pp. 92-114

חומר לקריאה נוספת:

דרמוני, מרים (2011). "להביא את האחר לכיתה", פנים 56, עמ' 4-10.

הופמן (2020) "חינוך לחיים משותפים או חינוך לשותפות? הגדרות והבדלים במושגי מפתח בחינוך אזרחי עכשווי בישראל- דוח מחקר". ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה

וקסלר, מרסלו (2023) "חוסן נגד גזענות". בתוך: מ' מסרק איצק (עורכת) שיעור לחיים: חינוך נגד גזענות מבעד לעדשה רחבה. תל אביב: האגודה לזכויות האזרח.

ורטה-זהבי, תמר (2010). מרטין – סיפורו של מרטין לותר קינג. תל אביב: עם עובד.

ריקליס, תמי (2017). ביטויים של גזענות ואפליה נגד בני ובנות נוער בישראל - במערכת החינוך ובמערכת אכיפת החוק. דוח המטה למאבק בגזענות, 21.3.17.

שפירא, נעה, פרידמן, דנה ופיס, שני (2017). "האם לימוד משותף, המבוסס על המודל בצפון

אירלנד, מתאים למציאות במדינת ישראל?". בטאון מכון מופ"ת, 60, עמ' 28-33.

Conrad, J., Reisman, A., Patterson, T., Jay, L. P., Kaplan, A., Eisman, J. I., & Chan, W. (2023). White preservice teachers facilitating African American history discussions: Tensions of identity in practice. *Teaching and Teacher Education*, 125, 104050.

Eberhardt, J. L. (2020). *Biased: Uncovering the hidden prejudice that shapes what we see, think, and do*. Penguin.

Hameiri, B., Porat, R., Bar-Tal, D., Bieler, A., & Halperin, E. (2014). Paradoxical thinking as a new avenue of intervention to promote peace. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 111(30), 10996-11001.

Martell, C. C. (2017). Approaches to teaching race in elementary social studies: A case study of preservice teachers. *The Journal of Social Studies Research*, 41(1), 75-87

מרכיבי הציון הסופי:

הגשת עבודה מסכמת / פרויקט גמר / מטלת סיכום / מבחן בית / רפרט 50 %

השתתפות פעילה / עבודת צוות 10 %

מטלות הגשה במהלך הסמסטר: תרגילים / עבודות / מבדקים / דוחות / פורום / סימולציה ואחרות

30 %
נוכחות / השתתפות בסיור 10 %

מידע נוסף / הערות: